

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Maatschappelijke verbinders

Jan Berkhout: ‘Je moet blijven dromen’

---

door *Paul van Velthoven*

Redacteur CDV.

Volendam werd in de oudejaarsnacht van 2000 naar 2001 opgeschrikt door een brand in een plaatselijke discotheek met rampzalige gevolgen. Pastoor Jan Berkhout werd toen een maatschappelijke verbinder tegen wil en dank. Oprechte interesse en geloof brengen ons volgens hem verder dan pasklare antwoorden vooraf.

* * *

Jan Berkhout (68), pastoor-in-ruste in Alkmaar, is wat men vroeger een late roeping noemde. Hij ging naar een gewone middelbare school, en toen hij al even in de 20 was, realiseerde hij zich dat het pastorale werk hem het meeste aantrok. Hij werkte liever met mensen, liep stage in een ziekenhuis in Amsterdam en stond ook enkele jaren voor de klas. Ook was hij enkele jaren rector van het St. Willibrordhuis, een opleidingscentrum voor mensen die op latere leeftijd priester wilden worden.

Veertien jongeren overleefden de ramp niet, tientallen waren voor het leven verminkt. In de nasleep van het drama werd Jan Berkhout tot zijn eigen verbazing een spilfiguur tussen instanties en getraumatiseerde ouders, die hun zoon of dochter hadden verloren, maar ook voor veel gewonde jon-

geren. Hierdoor kreeg Berkhout als pastoor van Volendam landelijke bekendheid.

Hij oogt als een discrete, charmante man die mensen voor zich in weet te nemen, denkt met genoeg terug aan zijn katholieke jeugd in De Rijp, aan de jaren zestig toen een opwindend kerkelijk leven mede aan de basis lag van een brede maatschappelijke vernieuwing en hem inspireerde om priester te worden. De leegloop in de kerk, na een decennialange polarisatie die nu in het hele maatschappelijke en politieke klimaat is terug te vinden, heeft hem niet terneergeslagen. ‘Ik geloof namelijk heilig dat de wereld is verlost. En daarom kan ik dromen.’ Dit houdt hem bij alle ontwikkelingen en tegenslagen op de been. Hij heeft twee dingen geleerd in zijn pastorale loopbaan om succesvol met mensen van allerlei slag te kunnen opereren: je moet kunnen luisteren en je moet oprecht in mensen geïnteresseerd zijn, van ze kunnen houden. ‘Ik heb een tijdje les gegeven. Het was geen groot succes. Naderhand realiseerde ik me dat dit aan mij lag. Als je per se de ander van jouw waarheden wilt overtuigen, verlies je de noodzakelijke speelruimte voor je zelf. Het is zaak je innerlijke vrijheid te behouden. Je moet je dus

niet laten leiden door de waan van de dag. Dan kun je anderen van dienst zijn en jezelf blijven.’

Tijdens het verloop van het drama in Volendam hield Berkhout een dagboek bij.¹ Het nieuws over de rampzalige brand in de oudejaarsnacht bereikte hem in de vroege morgen. ‘Vijf jongeren waren omgekomen en tientallen anderen zwaar verminkt. Ik begreep onmiddellijk dat ik mijn werkzaam-

.....
 •••••
*De officiële instanties dachten
 in eerste instantie: waar
 bemoeit die man zich mee?*
 •••••
 .....

heden moest aanpassen. Ik ging bellen met de autoriteiten en met ziekenhuizen. Wat bleek? Niemand wilde me te woord staan. Ik moest maar naar de televisie kijken. Ze dachten, waar bemoeit die man zich mee? Maar ik wilde bij de slachtoffers en hun ouders zijn van wie ik er veel persoonlijk kende.’ Berkhout wist ze uiteindelijk toch te vinden, zocht ze op in de ziekenhuizen, leidde de vele begrafenis, sprak op de Stille Tocht, ontving autoriteiten, zoals de koningin, de minister-president en de kroonprins, en werd tot zijn eigen verbazing een mediafiguur.

‘De Riagg ging zich bezig houden met de andere slachtoffers en hun gezinnen. Ze kregen vragenlijsten voorgelegd. De mensen moesten naar de Riagg komen. Ik besepte, zo werkt het niet: je moet naar de mensen toe. Maar bij de Riagg hielden ze de boot aanvaankelijk af. Ze wilden mij er niet bij hebben, ze dachten het wel alleen af te kunnen. Ik wilde me niet opdringen, maar de slachtoffers en hun gezinnen wilden dat ik bij de hulpverlening werd betrokken. Zo gebeurde. Ik heb gemerkt dat bij de gemeentelijke rampenplannen allerlei mensen worden ingeschakeld. Alleen de kerk niet. Ik kreeg te horen

dat ze het wel afkonden met psychologen. Toch kan een pastor in zulke dramatische omstandigheden, waarin mensen zich verscheurd voelen, een nieuw gevoel van veiligheid en geborgenheid geven. De overheid heeft dat in het drama Volendam beseft en daarvoor ben ik ze dankbaar. We kregen namelijk overheidsgeld om een extra pastorale kracht aan te stellen om de vele slachtoffers te begeleiden.’

Berkhout realiseert zich dat de pastor een andere rol heeft dan een politicus. Toch hebben kerk en politiek vaak dezelfde euvels. ‘Onze bisschoppen komen niet naar buiten met een wervend verhaal, ze weten niet te inspireren. Maar datzelfde zie je bij veel politici: zie hoe sommigen in een kramp schieten. Een politicus hoeft volgens mij echt niet altijd op alles een antwoord op te hebben. Door zich kwetsbaar op te stellen, kan hij juist aantrekkelijker en echter overkomen. Ook de koningin zou in haar Troonrede met een heel ander verhaal kunnen komen in plaats van allerlei beleidsmaatregelen op te sommen. Ze zou kunnen laten zien waar we in dit land naartoe willen. We hebben in dit land een probleem met moslims, maar je zou al een deel van de oplossing in huis hebben, wanneer je onbevangen met die mensen in gesprek gaat. Probeer mensen met elkaar te verbinden. Natuurlijk weet ik ook wel dat dit niet voldoende is, maar het is wel heel belangrijk.’ Relativerend: ‘De huidige gespannen verhouding tussen bevolkingsgroepen is een gegeven. Je kunt geen ijzer met handen breken. Maar doe er ook weer niet te dramatisch over. Je zou kunnen zeggen dat we nu Goede Vrijdag beleven. Maar waar wordt geleden, is de opstanding nabij.’

Noot

¹ Jan Berkhout *Pastoor van Volendam*. Kampen, 2004.